

Muzikantské dobrodružstvo

MICHAELA MOJŽIŠOVÁ

Popri symbolickom význame prepájajúcom ľudovú jarmočnosť Schikanedrovho rozprávkevého príbehu s „filozofiou“ slnečného kruhu je prednosťou inscenácie divadelná funkčnosť.

Mozartova *Čarovná flauta* skrz viacvrstvosť príbehu i jeho hudobného pretavenia, v ktorom sa prepájajú ľudové prvky s vysoko vznešeným umením, ponúka priestor pre širokú škálu režijných uchopení – od produkcie pre rodinné publikum po filozofické podobenstvo, od pestrofarebnej komickej rozprávky po vážny tvar reflektujúci osvietenenské idey. V slovenskej inscenačnej tradícii prevažuje prvý prístup. Ostrú polemiku s čistotou osvietenenských ideí, akú v heretickej bruselskej inscenácii (2018) obracajúcej naruby pomer „dobrý Sarastro – zlá Kráľovná noci“ otvoril Romeo Castellucci, či ironicko-dystopický pohľad, s akým prišiel Graham Vick prezentujúci Sarastrov chrám múdrosti ako penzión pre seniorov (Salzburger Festspiele 2005), v našich divadlách nepoznáme.

Ako na kolotoči

Napriek ekologicky angažovanému pohľadu, ktorý v bulletinovom rozhovore naznačuje tvorca najnovšej košickej inscenácie, nemecký režisér Alexander Wiegold, ani jeho koncepcia výraznejšie neprekračuje mantinely rodinného predstavenia. Jediným viacznačným momentom je výstup v chráme múdrosti. Vládca Sarastro prevráva ku kňazom od ambony, ktorá evokuje rečnícky pult v parlamente. Príhovor pateticky číta, pripomínajúc štátnika, ktorý potrebuje získať podporu pre svoj návrh. Hlasovanie o Taminovom pripustení k skúškam nie je spontánne, kňazi sa pridávajú postupne, poniektorí len váhavo dvíhajú ruky. Podporené generálskym plášťom Sarastra otvára táto mizanscéna asociácie o diktátorských sklonoch osvietenského vládca.

Scénografické riešenie *Čarovnej flauty* pracuje s pôdorysom starého, ošumelého kolotoča. Popri symbolickom význame prepájajúcom ľudovú jarmočnosť Schikanedrovho rozprávkevého príbehu s „filozofiou“ slnečného kruhu je jeho prednosťou divadelná funkčnosť. Predstavenie má vďaka točnici dynamický spád, zmeny prostredia sa odohrávajú bez ťažkopádnych prestavieb, ich detaily dokresľujú projekcie premietané na tylovú revuálku. Istým hendikepom vizuálu je jeho časom unavujúca farebná monotónnosť, ktorú podporujú aj strihovo výrazné kostýmy koncipované prevažne v škále biela – modrá – čierna.

Ideálne obsadenie

O Mozartových operách sa hovorí, že sú pre spevákov ideálnou vokálnou hygienou. Interpreti košického naštudovania to potvrdzujú. V najvýraznejšej miere Marek Gurbaľ, po dramatickom Pucciniho Scarpiovi sa vracajúci k lyrickejšíemu odboru, ktorý ako technicky čistý, v každej polohe farebne vyrovnaný Papageno dokázal svoj sonórny materiál nielen disciplinovane skrotiť v štýlovo vzorovom výkone, ale si part

Vinicius Kattah dokáže prekvapiť aj skúsených poslucháčov. Jeho neortodoxný, z nánosov romantickej hudobnej tradície vyzlečený prístup k tvorbe Wolfganga Amadea Mozarta spoznalo košické publikum už v *Donovi Giovannim* (2018). Verný mu ostal aj v najnovšej inscenácii tohto súboru, v *Čarovnej flaute*. Známa partitúra sa v Kattahovom historicky poučenom, technicky precíznom naštudovaní stala dobrodružným výletom súčasníka do minulosti, saturujúcim rovnako intelekt i zmysly.

viditeľne i počutelne užiť. Jeho vtáčnik je viac hedonistický pôžitkáč než pojašený huncút, pričom labužníckym je nielen herecky bezprostredné stvárnenie jeho postoja k životu, jedlu, pitiu, ženám, ale aj prístup muzikálneho interpreta ku každej vokálnej fráze.

Pre Anetu Hollú bola postava Paminy pred šesťnástimi rokmi jednou z prvých veľkých príležitostí. I dnes si jej poňatie zachováva lyrický charakter, ušľachtilú vokálnu kultúru a prirodzený dievčenský šarm. Podobne u Jozefa Benciho patrí Sarastro k profilovým partom. V Košiciach ho stvárnil s charizmatickou majestátnosťou, ktorú popri tmavom base podporil aj štýlovým frázovaním. Objavom naštudovania je mladá česká koloratúrna sopranistka Lucie Kaňková ako farebne sýta, krkolomné koloratúry suverénne zvládajúca Kráľovná noci. Pre ochorenie mladého tenoristu Andreja Vancela zachraňoval generálku aj obe premiéry ako Tamino domáci sólista Maksym Kutsenko, no v kontexte vzorových mozartovských kreácií znel jeho technicky neistý materiál občas priveľmi naturálne, s nedostatočnou rezervou vo vysokej polohe. Farebná vyladenosť a štýlová disciplína nechýbali trojici dám (Janette Zsigová, Viera Kállayová, Myroslava Havryliuk) ani mladým speváčkam stvárňujúcim troch chlapcov (Bianka Marcinová, Kamila Skladaná, Rebeka Hubková), v postave Papageny sa blysla temperamentná členka zboru Silvia Ondočko.

Kvalitatívna dominancia hudby

Na pozitívnom vyznení *Čarovnej flauty* má však hlavnú zásluhu jej hudobné naštudovanie. Počnúc koncertne vypracovanou, motívicky priezračnou, dynamicky bohatou predohrou sa orchestrálna zložka stala kvalitatívnou dominantou inscenácie. Vinicius Kattah ako oduševnený zástanca historicky poučenej interpretácie vedie predstavenie od čembala (hoci v diele s prózou nie sú secco recitatívy, ktoré by sprevádzal) – jeho špecifický zvuk farebne ozvlášťňuje partitúru, dodáva jej iskru i hravosť. Viaceré čísla, napríklad terceto troch dám v prvom dejstve či sólové čísla Kráľovnej noci i Papagena, zazneli s improvizáčnymi ornamentálnymi pasážami a kadenciami. Tie síce postmahlerovská interpretačná prax eliminovala, no v Mozartovej dobe, na ktorú sa odvoláva Kattah študujúci Mozartove manuskripty, boli prirodzenou súčasťou predvedení. Sú to miesta, na ktorých sa ucho znalého poslucháča možno trochu potkne, ich miera je však utrafená a vkusná. Neortodoxný je tiež dirigentov prístup k tempám, ktoré sú často brisknejšie, než je zvykom, a to aj v známych áriách, napríklad Sarastrovej *In diesen heil'gen Hallen*. Aj keď sa zrejme nie každý znalý poslucháč či interpret s týmto prístupom stotožní, i vďaka nemu znie Kattahovo naštudovanie sviežo, originálne a v najlepšom zmysle slova moderne.

**Wolfgang Amadeus
Mozart**
Čarovná flauta

Hudobné naštudovanie:
Vinicius Kattah
Réžia: Alexander Wiegold
Scéna: Ondrej Zachar
Kostýmy: Tomáš Kypta
Video dizajn: Michael
Balgavý

Sarastro/Hovorca: Jozef
Benci
Princ Tamino: Maksym
Kutsenko
Kráľovná noci: Lucie
Kaňková
Pamina: Aneta Hollá
Papageno: Marek Gurbaľ
Papagena: Silvia Ondočko
Monostatos: Anton Baculík
Prvá dáma: Janette Zsigová
Druhá dáma: Viera
Kállayová
Tretia dáma: Myroslava
Havryliuk

Štátne divadlo Košice
17. 2. 2023 (1. premiéra)